

Magtubu to tumô to Pol li biji Kworêntinjê Kwôlo kôl kwôli magtubu to Pol li hen

Kirijna Pol ôrij kergare tori toj ulê béré to téé wôô hen na, ôbi li geserê môj kibi marge sa iyé grêknê to bay uwôgere Kworênt hen. Eglis to ôbi dî tôre ya hen na, na bijné ka ca, ba na hôn Emen né hen a kwônê ya. Bay na gawrê ka ari upérji gan né.

Kworênt na sa iyére to ari upére damañ, wôsa hende yi na kibi cér a, an bato erañ nan anğan gara mê mê ya men, jenga yé dô tô bijné men, ari lê ka gel tô yê wo gawrê kwône ya men, bay henê are nan lê emen kwône a men. Nijnba, yij yijare toj iyôn a tôñ hen kôba, ô nan tôre men. An kamañ ka ay bôrji haw hen na, are gay gay na ka dôyrêji, an na ôbi a, Pol ré ange gan wô sarji hen.

Kirijna Pol dîji an, an ô ta nij menba, cêgê menba, ôbi toy kwôlo gay gay wo bay kôli gengij sa bay ayê bôô bay ka hen. An na kwôlo sun kirij gan. Na ôbi a lê Pol ana, ôbi ré lij magtubu têê pôrbu biji hen. To wôô hen ba, yi bô Magtubu Tôô toj Bijnare to Kôrbi a ya. Tô to baa hen na, kwôle kôlij bô 1 Kworêntinjê 5: 9-13 men, bô 2 Kworêntinjê 2: 3, 7: 8 men. Magtubu to wôô to bô Magtubu Tôô toj Bijnare to Kôrbi a hen na, Pol li na kirijna ôbi ôrij kergare tori toj ulê béré

to têtê subu hen. To pôn hen ba, ôbi li na kirijna ôbi na ná Epês a men (1 Kworêntijênê 16: 8) to têtê wô ba, na ka pôni kôl ré na Epês a sôn men, ka pôni kôl ré na Maséduwan a men.

Sapitre 1: 1-9 bô magtubu to tumô to Pol li bijñ Kworêntijênê hen na, kôl na kwôli dosé to ôbi liji men, uwôlê wo ôbi uwôl Emen lijni dosé hen a men. Sapitre 1: 10-4: 21 hen na, Pol kôlijñ Kworêntijênê ré dī tō karijare toji baa. Sapitre 5 hen na, Pol kôlji bi bay ré dage bay yijare tojñ iyôn a tōj hen perêrji a aṅ. Sapitre 6: 1-11 hen na, ôbi kôlji bi bay ré kaṅgijñ yirji tumô bay emê sa iyére a ré. Sapitre 6: 12-20 hen na, kôl na kwôli aṅga Kworêntijênê ré ay yirji lijñ têrijñ né. Cêgê dema ôbi ré uwôlji kwôlê sa kwôlo gay gay wo bay na engereri hen tô. Sapitre 7 na, kôl na kwôli enyé yi. Sapitre 8: 1 - 11: 1 hen na, kôl na kwôli emê tanare to bay tibijñ kamrê hen men, kwôli aṅga bay ré li gengijñ sa dayrê kamrê naṅ Emen hen. Sapitre 11: 2-34 hen na, kôl na kwôli bay ayê bô naṅ emê wo Kelma. Sapitre 12-14 hen na, kôl na kwôli gwosoy jé lê wo Tunu tojñ hendi bô bôrê a bé. Sapitre 15 hen na, kôl na kwôli jê sé kampê wo ñijé ka ma. Sapitre 16 hen na, ôbi duu kibi magtubu tori hende to hen naṅ kwôlo gay gay wo yi ya. Perê kwôlê bi wo hen na, na kwo gengijñ wôgê are men, aṅga Pol genge dīré lê men, kwôli dosé to ôbi liji a men.

Gengijñ sa kwôlê bi wo kêmen hen na, *ôbi jé Pol iyêlji na naṅ tōri to dami. Ôbi gelji mega wo bê bô pôn sa *Krist a a ré lê aṅ kwôlê bi wo hen ré naṅijñ. Men, peré yi ré na aṅga dami gôlijñ tō

anğa baa hen kêmen (Sapitre 13).

Dosé to ôbi liji

¹ Nôbi Pol, wo Emen uwôgen bi ené yi *ôbi jé wo Krist Jésu naŋ bô geyé wori hen. Nibay naŋ yênenena Sôstên

² a lê magtubu hende to hen bijn églis to Emen to sa iyé Kworênt a ka ôbi dîji gay sa kibi bijnare toji naŋ Krist Jésu, aŋ ré yiji bay bô bôrê naŋ bijné kêmen ka mô naŋ kirijn kirijn, aŋ uwôge hini Kelma woji Jésu Krist wo na kwoni men hen.

³ Bi bô derê naŋ bô jalê wo Ibarna Emen naŋ kwo Kelma Jésu Krist baa naŋ ken.

Terê kibi wo tô Krist a

⁴ En lijn Emen wupê dosé kwôy kwôy wô sarŋge. Ôbi li dô naŋ ken sa kibi bijnare to ken bijn naŋ Jésu Krist hen.

⁵ Sa kibi bijnare to ken bijn naŋ Krist Jésu hen aŋa Emen né béŋge ari uné kêmen hen. Ari uné bay ka hen ka pôni a na: henê kwôlê men, henê anğa gay gay hen a men.

⁶ Derê tô kwôlo gengijn sa Krist dôbe hanêri perêrŋge a.

⁷ Aŋ kirijna na ken mô kerem gem wulê wo Kelma wona Jésu Krist wo na nini gelêŋge hen réé herap hen na, tijay ani kani ka gengijn sa Tunu lêŋge ré.

⁸ Men, ôbi a gerêŋge tô ayê bôw wôŋge a kwôy aŋ bi kené yijn bijné ka kwôni uwôl kwôlê sarji a ré, sa to Kelma Jésu Krist a herap wô jôrijn kwôlê sa bijné hen.

⁹ Emen na ôbi bôô pôn, aṅ na ôbi a uwôgênge bi kené bij naṅ Kemari Jêsu Krist Kelma wona hen.

Kariṅare to yi bô églis a

¹⁰ Yênen, en uwôlênge naṅ hini Kelma wona Jêsu Krist bi kwôlê wonṅe ré bij men, bi kariṅare ré naṅ perênge a a men, niṅba, bi kené bij pôn yôd naṅ ermé wonṅe men, naṅ aṅga ken genṅe hen a men.

¹¹ Wôsa yênen, en toy kwôlê wonṅe kibi biṅé ka iyé Klowé mega wo kariṅare ré yi perêrṅe a.

¹² Kwôlo en kôl hen na, en toy mega wo i i kôba, ré kôl dîré na kwo Pol dî men, dîré na kwo Apolôs dî men, dîré na kwo Piyêr dî men, dîré na kwo Krist dî a men.

¹³ Hen ba, ken erem mega wo Krist ré kariṅ kwône hen iyôṅ ba? Na Pol a ma wô sarṅe sa gurô tagelê hen ba? Batêm to bay na lênge hen ba, na naṅ hini Pol ba?

¹⁴ En liṅ Emen dosé wôsa kwôni wo en liri batêm perênge a hen ba, naṅ. Na si Krispus naṅ Gayus mera a na ené liji batêm,

¹⁵ aṅ bi kwôni ré kôl ré na naṅ hini Pol a bay ré lênge batêm né.

¹⁶ Di jan, en gôrbij, biṅé ka bô iyé Êstépanus kôba, na en liji batêm men, niṅba, tô ka baa hen na, en hôn wo ené liṅ kwôni wo dṅaṅgi batêm né.

¹⁷ Wôsa Krist na joon wô liṅ biṅé batêm né, niṅba, na wô ulê béré Kwôlo Dôri wori naṅ gwosoy kwôlê wo gawra ré, aṅ bi ré li aṅ temare to Krist to sa gurô tagelê hen ré yi aṅga beray mera ré.

Jésu Krist na néé men, tu melênê men wo Emen

¹⁸ Béré wo gengij sa temare to Krist to sa gurô tagelê hen na, yi na anɔa gali tu ðijé ka ca mênê hen, nijba, nabay ka Emen ða gôlij na na hen na, temare to Krist na néé wo Emen.

¹⁹ Wôsa lij bô magtubu to Emen a nij kôl iyôŋ ba:

«Na mênê tu melênê wo bay tu melênê men, na mênê henê anɔa bay henê are a men.»

²⁰ Iyôŋ ba, na kwôli mi a nana kelê gengij sa bay henê are men, bay lêre magtubu men, bay narijare kwôlê a men ka sa terare a nà nij ba? Emen gel mega wo tu melênê wo sa terare a nà, ré na kubrare.

²¹ Emen na melênê wori na gey bi ðijé ka sa terare a ré hône na melênê woji ré, nijba, ôbi gey gôlij na ðijé ka bi bôrji sa kwôli wo nini uwôl béréri a bay bô mega kwôlo gali hen.

²² Wôsa Jubnê gey na anɔa gijê nijba, Grêknê ba, gey kwoji na tu melênê.

²³ Nijba, nibay nini uwôl na béré kwôlo gengij sa Krist, kwo Emen dôri hen wo ma sa gurô tagelê hen. Béré kwôlê bi wo hen na, yi na mega kwôle woŋ tiiré kirij tu Jubnê men, na kwon galê tu Grêknê a men.

²⁴ Nijba, ðijé ka Emen uwôgeji ka na Jubnê men, Grêknê a men hen na, na Krist a na néé wo Emen men, tu melênê wori a men.

²⁵ Wôsa anɔa ðijé bô mega kubrare to Emen hen na, na anɔa tu melênê ka gôlij sa tu melênê wo gawré men, anɔa ðijé bô mega iya

wo Emen hen kôba, na néé wo gôlij sa kwo gawrê a men.

²⁶ Yênen, kenbay ka Emen na uwôgênge hen na, na kena si i ba? Wôsa naɲ ermé wo gawrê na, perêrɲge a hen na, bay tu melênê na kwône ré men, bay néé kôba, na kwône ré men, bijé ka damné kôba, na kwône ré a men.

²⁷ Nijba, Emen pô aɲga bijé bô mega aɲga gali hen, uwôlij tayre sa bay tu melênê a men, ka bay bôrji mega ré iya hen uwôlij tayre sa bay néé a men.

²⁸ Ôbi ay aɲga dê ka sa terare a nà, ka bay bô mega ani ré, réba ka bay kaɲ a men hen, bi dîré mênij ka bay bô môɲ ré na ka dôri dî hen.

²⁹ Aɲ bi tumô Emen ba, kwôni ré dijɲ deɲgôri ré.

³⁰ Nijba, Emen dayênge naɲ Krist Jêsu kwo Emen dîri mega tu melênê wona iyôɲ hen. Na sa kibri aɲa nana yijɲ bijé kaɲ derôre men, ka yi naɲ jeɲgêrji men, ka mô sarji seɲge a men hen.

³¹ Iyôɲ ba, lijɲ bô magtubu to Emen a kôl iyôɲ ba: «Kwôni wo gey dê deɲgôri ba, bi di wô sa kibi aɲga Kelma li hen dî.»

2

Ulê béré kwôli Krist wo na ma sa gurô tagelê hen

¹ Yênen, kirijɲa nôbi na en bijɲ iyére tonje a na, na en uwôl béré kwôlo Emen wo yi naɲ kini uwôbêri a hen, na naɲ gwosoy kwôlê wôni ré men, na naɲ tu melênê wôni ré a men.

² Wôsa tumô dema ené ôriṅ perêṅge a tô na, na en genge ené erê kelêṅge kwôli ani kani ka đangi a ré, niṅba, ené kelêṅge na kwôli Jêsu Krist men, kwôli temayri to sa gurô tagelê hen a men mera.

³ Kirija na en ôriṅ iyére tonṅe a hen na, en iya men, kemnare lèn aṅ en wuré a men.

⁴ Na en iyêl men, gelêṅge men aṅ kwôlê woṅ tu melênê wo gawrê woṅ biyê kirij hen né, niṅba, aṅga Tini Emen li hen na, gel na wo kwôlo na ené kôl men, gelé wo na ené gelêṅge men hen na, ré na aṅ nêé wore.

⁵ Aṅ bi kené bij bôrṅge sa *Krist a aṅ tu melênê wo gawrê ré, niṅba, wô sa kibi nêé wo Emen.

Tu melênê wo Emen đi

⁶ Niṅba, nibay nini gilij bay ayê bôb ka gese hen, tu melênê niṅba, na tu melênê mega kwo sa terare a nà ré men, kwo kilmé ka sa terare a nà ka ca, mênê hen né a men.

⁷ Niṅba, nini gelêṅge tu melênê wo Emen wo nà ná aṅga na yi kini uwôbêrji a tu gawrê men, na tu melênê wo Emen na genge wô hini emê wona ca tumô dema tô terare na ré đij tô men.

⁸ Tu melênê bi wo hen na, kelma wôni wo sa terare a nà, wo na hôn ba, aṅ wôsa hena bay na ré hôn ba, bay henaṅ ré béré Kelma ôbi hini emê hen ré.

⁹ Niṅba, lip bô magtubu to Emen a kôl iyôṅ ba:
«Aṅga tu kwôni na gel ré kwôy men,
maa kwôni na toy ré kwôy men,
ka bô kwôni na erem sara ré kwôy a men hen na,

na are bay ka hen aña Emen né bu sa târji wô
bijn bijné ka piiri hen.»

¹⁰ Na hen iyôn a, ôbi ré bi Tini jô turna sa anja na yi kini uwôbêrji a hen, wôsa Tini hende to hen a kebê dogé are kêmen, dogé ermé wo Emen kêmen a men.

¹¹ Wôsa gawra hôn anja yi bô megari gawra ré, nijba, ôbi bi a henê ermé wo yi bôri a, mega wo hen iyôn nij na, kwôni hôn anja gengin sa Emen né, nijba, Tini a henê dî.

¹² Na nana uwôn na tunu to sa terare a nà ré, nijba, na Tunu to Emen a jôn an bi nana hônijn anjan baliyare kêmen ka ôbi béna hen.

¹³ Men nana kôl kwôli are bay ka a kêmen hen nan kwôlê wo gawrê gel nan tu melênê woji hen né, nijba, nini gelijn bijné are nan kwôlê wo Tunu bēni kibrini a hen. Na ôbi á, niné dô tô anjan Tunu ka bijné ka Tunu mô bôrji a uwôn hen.

¹⁴ Nijba, gawra wo ôrij nan Tunu ré ba, a uné anja Tini Emen bi hen né men, ôbi hônji ré a men, wôsa are bay ka hen yi mega anja gali iyôn tiri a, wôsa na Tini Emen a bé tu gawra jôrij sa derê are a.

¹⁵ Kwôni wo Tunu mô bôri a na, ôbi hôn derê tu are kêmen an ôbi ba, kwôni a nēmê jerê kwôlê sari a ré.

¹⁶ Wôsa lijn bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba:

«I a hênê ermé wo Emen ba?

I a gili kwôlê ba?»

Nijba, nabay nana ôrij nan ermé wo Krist.

3

Manê ka Emen

¹ Yênen, nôbi, ré ené iyêlênge mega bijné ka Tunu to Emen mô bôrji iyôn, nijba, en iyêlênge mega wo kené na ka sa terare a nà iyôn men, mega wo kené na kamrê tô *Krist a iyôn a men.

² Na en bénge na kuba a na kené yi dîba, na kwô ré, wôsa ken nêem emê kwô ré tô. Añ haw hen kôba, ken nêem né a sôn.

³ Wôsa ken yi mega bijné ka sa terare a nà baa ya, wôsa kirija terbére nañ karijare yi perêrênge a hen iyôn na, gel na wo kené na bijné ka sa terare a nà men, jé lêrênge ré ô nañ ermé wo gawrê a men.

⁴ Wôsa kirija kwôni kôl «Nôbi ena kwo Pol» men, kwo pôni kôl dîré na kwo Apolôs men hen iyôn ba, jé lêrênge yi na mega kwo gawrê ka sa terare a nà iyôn né ba?

⁵ I a na Apolôs men, Pol men ba? Nijna manê ka Emen ka na gelênge geré ayê bôô, i ba nañ jé wo Kelma biri biri.

⁶ Nôbi en ci, Apolôs wusu kam sara, nijba, na Emen a lê a ré si men, ðubu a men hen.

⁷ Iyôn nij na, ôbi cé na ani ré men, ôbi wusé kam na ani ré a men, nijba, Emen wo bi si men, ðebe men hen a na are.

⁸ Kwo ci men, kwo wusu kam men na, na gawrê ka pôn añ i i ba a uné anğan têtê sa kôbri wo gengij sa jé lêri jé lêri.

⁹ Wôsa nibay nini li jé pôn nañ Emen men, kenbay ken yi mega bô yagê wori iyôn men. Men, ken yi môñ iyére tori to ôbi dî hen iyôn a men.

¹⁰ Naɲ bô derê wo Emen ben mega ôbi tu melênê woɲ ôbi dé iyére hen na, nôbi en dī tō iyére aɲ kwôni wo dɔŋgi a dé sara, niɲba, i i ba, bi cubu tiri dô tō iyére tori hende to ôbi dī hen.

¹¹ Kwôlo gengiɲ sa dé tō iyére na, kwôni a nê mê dé tō iyére to dɔŋgi kwa ré niɲ, tō iyére hende to hen na, na Jêsu Krist.

¹² Kirɲ ka pôni a bɲjé dī iyére naɲ lôr men, lari men, keram wo dôri a men, men ka pôni dī naɲ gurô men, telare men, moo a men.

¹³ I i ba, jé lêri a sa yé tu wolé Wulê woɲ jerê kwôlê a. Aɲ Wulê bi wo hen na, tare a sa gelé derêrji naɲ habrêrji.

¹⁴ Hena kwôni ré dī iyére ba, na sa tôte to na dɲɲ hen niɲ aɲ gôliɲ tare hen niɲ na, ôbi a upé sa kôbri.

¹⁵ Hena tare ré uwoy jé lê kwôni bi wo hen na, ôbi a upé sa kôbri ré, niɲba, ôbi ba, a gelé niɲba, yi mega kwo bay ré derari bô tare a iyôn.

¹⁶ Ken hôn wo kené na iyé Emen iyôn né ba? Men, ken hôn wo Tini Emen né mô bônɲge a a men iyôn né ba?

¹⁷ Hena kwôni ré mêne iyé Emen na, Emen bi kôba, a mênêri men, wôsa iyé Emen na, yi naɲ jengêre aɲ kenbay kena iyére hende to hen.

¹⁸ Bi turnɲge lamêɲge ré, hena kwôni ré bô yiri mega dírê na ôbi tu melênê perêrɲge a naɲ melênê wori woɲ sa terare hen na, bi yi ôbi galé dema ré yé ôbi tu melênê woɲ tiri tō.

¹⁹ Wôsa tu melênê wo sa terare a nà, na kubrare tu Emen a, wôsa liɲ bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba: «Emen pô bay tu melênê

naŋ gwosore toji gaŋ.»

²⁰ Men, hô lip bô magtubu to Emen a kirij ka pôni a kôl iyôn ba: «Emen hôn ermé wo bay tu melênê bay ka hen kê m, aŋ ôbi hôn wo ermé woji bi wo hen, ré na ani ré a men.»

²¹ Iyôn nij ba, kwôni a dê deŋgôri wô sa megari gawra ré, wôsa are kê m na kaŋge.

²² Hena ré na, Pol, Apolôs, Piyêr, sa terare, merê tu geŋ, temare, aŋga hawi, ka a era tô hen, are bay ka hen kê m na kaŋge.

²³ Men, kena ka Krist men, Krist kôba, na kwo Emen a men.

4

Ôbi jé wo Krist

¹ Na hen iyôn na, bay rée berêni mega manê ka *Krist kaŋ bay berê sa kwôlo Emen wo na yi kini uwôbêri a hen.

² Iyôn ba, kwôni wo na ôbi berê sa are na, hal wo tumô wo nini gey yiri a na: bi li jé naŋ bôbôn.

³ Hena kené jô kwôlê san a, hena ré na bay jerê kwôlê ka sa terare a nà a jerê san a kôba, dôlen nôbi ré, wôsa nôbi en jô kwôlê sa yen a ré.

⁴ En li ani kani ka ermé wupê a uwôlen kwôlê san a ré tô. Nijba, na ôbi bi wo hen a ené yij derôre hen né, wôsa na Kelma a jerê kwôlê san a.

⁵ Iyôn ba, jerêŋge kwôlê sa megêrŋge a jug tumô ré tô, kwôy sa to Kelma a heraj aŋ a sa gelé aŋga na uwôbe kirij ka hendi hen nô men,

a sa yêrê ermé wo bô ßijé hen nô a men, aṅ sa hende to hen na, i i ba Emen a biri hini emê wo gengij sari sari.

⁶ Yêrê, na wô sarṅge a ené kôl kwôlê bi wo hen gengij san men, sa Apolôs a men hen, aṅ bi kené hônij tô kwôlê bi wo hen mega nibay iyôṅ, ðiba kené ðage sa kwo lij bô magtubu to Emen a hen ré. Men, bi kené uwôyrij yerṅge kené na ka kwo na ði men, ka kwo hen ði men ré.

⁷ Wôsa i a na ðém jeré na kwo dami sa megêm ba? Aṅga ju uwôṅ hen na, ju uwôṅ na seṅge. A hena jeré uwôṅ na seṅge ba, wô mi a jeré ðij ðeṅgôm mega wo jeré uwôṅ na seṅge iyôṅ né ba?

⁸ Haw hen ken uyirê nij men, kena bay upé men, ken yi kilmé a men, nijba, nibay nini yi ré tô. Nijba, tiri ba, en gey bi kené ôm iyére dô aṅ nibay kôba, niné ôm iyére aṅ ken men.

⁹ Wôsa en bô mega wo Emen né ðéni nibay bay jé kari bi niné yi gerṅé ßijé ka bay jô kwôli temare sarji a hen iyôṅ. Aṅ nini yi ari lê wôrê ka sa terare a nà kêm men, tu *manê ka derômaran a men, tu gawrê a men.

¹⁰ Nina bay galê wôsa niné na ka Krist, nijba, kenbay ba, kena bay tu melênê tô bijare tonje a aṅ Krist, néérni aṅ, nijba, kena bay néé, bay ðeṅge, menba, nibay ba, bay kaṅêni men.

¹¹ Kwôy kemnêṅ kôba, kurôṅ lêrêni men, kam dêrêni men, nini tôbrê gerṅga are men, bay sêrêni men, iyéy yéreni kôba, aṅ a men.

¹² Nini li jé aṅ kôbrini woni wô abij yerni men, kirija ßijé tirêni ba, nini tô kibrini sarji

a a men. Kirijna bay geléni gusijñ ba, nini uwôl bôrni sarji a men.

¹³ Men, kirijna bay pôy kibrini ba, nini iyêlji kwôlo dôri. Añ nini yi mega gubijñ wo ðijé iyôñ men, mega aŋga habijñ dê kirijñ iyôñ a men kwôy kemnêñ.

¹⁴ Kwôlê bi wo en kelêñge kêm hen na, na wo tayre ré dêñge ré, nijba, en halêñge na mega wo kené na kamnen ka en pirji iyôñ.

¹⁵ Hena kené ôrijñ nañ bay sarnge dubu môj tô Krist a kôba, dôd ba, ibareñge na pôn nêñ hari. Wôsa kirijna na en ulêñge béré Kwôlo Dôri hen na, en yi mega ibareñge iyôñ tô merê tu geñ tonje a nañ Jêsu Krist.

¹⁶ Ôbi a, ené kelêñge bi kené yi mega nôbi iyôñ men hen.

¹⁷ Na ôbi wo hen na, ené jêñ nañ Timoté wo yi mega keman wo en piri men, ôbi bôd pôn sa aŋga Kelma men, ôbi a jebé tô bôrñge sa aŋga dô tumôn sa geré wujê a nañ Krist Jêsu hen. Bay a na aŋga en gelijñ ðijé nañ kirijñ kirijñ men, bô églisnê kêm a men.

¹⁸ Añ ðijé ka pôni li geñ mega ené nê mê bijñ upêñge ré iyôñ.

¹⁹ Nijba, hena bô Kelma ré gey ba, baa dâ wo na bijñ upêñge hen ya. Añ na sa henê na ba, bay lê geñ bay ka hen ôrijñ nañ néé laba, na kwôlê wojñ dêñ iyôñ mera dî ba?

²⁰ Wôsa kirijna Emen na ôbi sa kwôni na, kwôni bi wo hen ôrijñ nañ néé wojñ lijñ are dîba, na nañ kwôlê wojñ kelê mera ré.

²¹ Na ba, ken gey na mi ba? Hen ba, ken gey bi ené era upêñge añ ené sa sêñge laba, ené era

naŋ peré men, baliyare a men dî ba?

5

Bijé ka bô églis a kaŋ bay yij yijare toŋ iyôŋ a tôŋ hen

¹ En toy bijé kôl mega wo kwôni wo pôni perêrŋge a hen ré li aŋgaŋ haŋê. Aŋgaŋ haŋê bay ka hen na, na wo ôbi yiiriŋ naŋ tam ibari. Are bay ka ôbi li hen na, bay henê Emen né kôba, a lê hen iyôŋ né tô.

² Menba, ken uwôyrê yerŋge na déŋ iyôŋ réba ré kené merê naŋ ja aŋ kwoŋ ôbi lê are bay ka iyôŋgi hen na, ré kené dagêri perêrŋge a aŋ.

³⁻⁴ Kupê nôbi ba, hena ené kelaŋ naŋ ken kôba, ermé wupê na naŋ ken. Aŋ en jô kwôlê sa ôbi lê are bay ka iyôŋgi hen niŋ naŋ hini Kelma wona Jêsu mega wo ené na perêrŋge a iyôŋ. Kirija ken daŋ aŋ ena perêrŋge a naŋ ermé wupê hen na, néé wo Kelma wona Jêsu a yé perêrŋge a.

⁵ Kwôni bi wo iyôŋgi hen na, ken dîri kôbi Sidan a bi mène kurôŋgi yiri aŋ bi tini ré sa uwôŋ gelê Wulê wo Kelma a sa jôriŋ kwôlê sa bijé hen.

⁶ Ken gel, ken di denŋôrŋge na déŋ iyôŋ, wôsa ken hôn wo «Wubere ré dê iyôŋ kôba, ré wubu parin wo bay bulôŋ hen» né ba?

⁷ Bêŋge wubere to cay to na têriŋ hen aŋ, aŋ bi ken yij gawrê ka séli mega parin wo bay bulôŋ wo wubere naŋ bô a iyôŋ hen. Kena ka séli tiri a men, wôsa bay bi kwôbri Kema Kwormo wona liŋ geserê wo bay uwôgeri *Pak hen. Kema

Kwormo bi wo hen, na *Krist, kwo Emen dôri hen.

⁸ Kirija nana li geserê wo bay uwôgeri Pak hen na, na lêngge naɲ bô habrê ré men, naɲ têriɲ ré a men, wôsa bô habrê na, yi mega mapa wo bay li naɲ wubere iyôn, niɲba, na lêngge naɲ bô wo séli men, naɲ tu kwôlê a men, aɲ yi mega mapa wo bay li naɲ wubere ré hen iyôn.

⁹ Bô magtubu to na en li béɲge tumô hen na, na en kelêngge kené biɲ naɲ bay yiɲ yiɲare toɲ iyôn a tôɲ hen né.

¹⁰ Kwôlê wo en kô hen na, en kôl gengiɲ na sa biɲé kêm ka sa terare a nà, ka na bay yiɲ yiɲare toɲ iyôn a tôɲ hen né men, bay geyé lari hen né men, gemsê hen né men, bay tibé kamrê hen né a men, wôsa hena henaɲ ré ré na iyôn ba, henaɲ kené naɲé sa terare a nà.

¹¹ Niɲba, kwôlê wo en kelêngge hen na, na wo kené biɲ naɲ kwôni wo kôl díré na yêneɲge ôbi ayê bôô, niɲba, ôbi na ôbi wogé yébé men, ôbi geyé lari men, ôbi tibé kamrê men, ôbi ɲôm men, ôbi kwoyé men, ôbi gemsare a men na, na aɲgaɲ emê kôba, ken ôm naɲ dí ré.

¹²⁻¹³ Jerê kwôlê sa biɲé ka na bay ayê bôô ré hen na, na kwôlê wupê nôbi ré. Emen a sa jerê kwôlê sarji a. Niɲba, kenbay a sa jerê kwôlê sa ka na kaɲge hen ré ba? Wôsa liɲ bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba: «Dagêɲge ôbi lê habrê perêrɲge a aɲ.»

6

Jerê kwôlê sa megam ôbi ayê bôô a

¹ Hena kwôlê ré yi perêrŋge a ba, wô mi a kené ôriŋ biŋ bay henê Emen né dema ré jô kwôlê béŋge dîba, ligi bay ayê bôô a ré ba?

² Ken hôn mega wo kenbay bay ayê bôô kené sa jerê kwôlê sa biŋé ka sa terare a nà iyôn né ba? Iyôn niŋ ba, wô mi a kené nêŋ janê kam kwôlo yi perêrŋge a hen né ba?

³ Ken hôn wo nabay nana sa jerê kwôlê sa *manê ka derômaran a iyôn né ba? Iyôn niŋ ba, jerê kwôlê sa anŋa sa terare a nà dema ré gelêna ba?

⁴ Kirija ken ôriŋ naŋ kwôlê bi wo iyônŋi hen na, wô mi a kené ô janê ligi biŋé ka na ani ré bô églis a hen ba?

⁵ En kôl hen iyôn aŋ bi tayre ré dêŋge. Perêrŋge a hen na, ôbi tu melênê wôni pôn iyôn kôba, naŋ bi ré jô kwôlê perê yêneri a kwôy ba?

⁶ Na hen iyôn a, i i ba ré ôriŋ naŋ yêni tumô bay henê Emen a ré dema ré jô kwôlê béŋge hen ba?

⁷ Na tayre to dami wo kené ôriŋ naŋ yerŋge tumô bay jerê kwôlê a. Wô mi a kené kaŋ geyé anŋa naŋ tô gerérji ré ka bay lêŋge hen a mera ré ba, men wô mi kené kaŋ bi bay ré gemsêŋge a men mera ré ba?

⁸ Tiri wori ba, kenbay ken li anŋa naŋ tô gerérji ré men, yênerŋge kôba, ken gômŋiji a men.

⁹ Ken hôn mega wo bay bô habré ré gelé tu *emê iyére to Emen né iyôn né ba? Bi turnŋge lamêŋge né, wôsa bay yipare toŋ iyôn a tôŋ hen men, bay tibé kamré men, bay wogé yébé megêrji men, bay yipare naŋ megêrji imŋê men,

10 bay gemsare men, bay geyé lari men, bay kwoyé men, bay tiiré hare men, bay bégerem a men na, bay a gelé tu emê iyére to Emen ré ded.

11 Tumô ba, ka pôni perêrɛnge a na li na hen iyôn hende to hen men, nijba, bay peléngɛ aɲ ken yi naɲ jɛngêrɛnge bij Emen nij men, kena bijé ka kwôlé dôriɲ sarji a naɲ néé wo Kelma Jésu Krist men, kwo Tini Emen wona a men.

Ayêngɛ yernɛge ken uwôliɲ hini emê sa Emen
a

12 Are kê m na kaɲ lê, nijba, are kê m na ka dôri wô sarɛge ré, men, are kê m na kaɲ lê, nijba, na dé bi ani kani burem lemnare ré.

13 Aɲgaɲ emê yi na wô sa bô gawra men, bô gawra yi na wô sa aɲgaɲ emê bay ka hen a men, nijba, Emen a sa mênêji wô bɛm men, yi gawra yi na wô yɲpare toɲ iyôn a tôɲ hen né, nijba, yi na wô liɲ jé bij Kelma aɲ na Kelma bi a abêri.

14 Emen wo bij Kelma ji si kamɲê hen na, a béna nabay kôba, na jê sé kamɲê naɲ néé wori hen iyôn men.

15 Ken hôn mega wo yernɛge ré na kwa yi *Krist iyôn né ba? Iyôn nij ba, na ayê kwa yen wo na kwo Krist hen hô dayê naɲ kwo hende yɲ yɲpare toɲ iyôn a tôɲ hen ba? Na lê iyôn né.

16 Ken hôn mega wo kwôni wo ré yɲ naɲ hende wônɲare toɲ iyôn a tôɲ ba, ré bij pôn naɲ tu iyôn ré ba? Wôsa liɲ bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba: «Iba naɲ iyore ré yé kurôngi yi wo pôn.»

¹⁷ Nijba, kwôni wo dî yiri bij Kelma na, tini bij pôn naŋ dî men.

¹⁸ Geriŋge yiŋare toŋ iyôŋ a tôŋ hen. Têriŋ kêm to kwôni li na, yi na yiri a nô na, nijba, kwôni wo yiŋ yiŋare toŋ iyôŋ a tôŋ hende to hen na, ôbi li têriŋ na naŋ yiri gaŋ.

¹⁹ Ken hôn mega wo yeriŋge ré yi mega iyéy merê to Tunu toŋ hendi bô bôre to Emen bure sa mô bôreŋge a hen ré ba? Iyôŋ ba, kena sa yeriŋge ré.

²⁰ Wôsa Emen kelêŋge naŋ gara wo damaŋ. Iyôŋ ba, bi i i kôba, ré ay yiri uwôliŋ hini emê sari a dî.

7

Kwôlo gengiŋ sa enŋé yi

¹ Haw hen na kelêŋge kwôlo gay gay wo na ken li magtubu enŋeren hen. Kwo pôn perê wo gengiŋ sa enŋé yi hen na, dô wo iba ré enŋe iyore ré.

² Nijba, bi kené yiŋ yiŋare toŋ têriŋ ré na, bi iba enŋe iyore to gengiŋ sari men, iyore kôba, enŋe iba wo gengiŋ sare men.

³ Bi iba ay yiri bij tamni men, tamni kôba, ré jôriŋ kurôre yere ré men.

⁴ Wôsa iyore mô na sa yere ré, nijba, kurôre a na ôbi sa yere men, iba kôba, na sa yiri ré, nijba, tamni a na hende sa yiri.

⁵ Jôriŋge yeriŋge ré, nijba, ka jôriŋ yeriŋge na kirina tôoreŋge pôn wô yiŋ né aŋ bi kené beriŋ yeriŋge wô uwôliŋ Emen kirina a pôni aŋ ken hô daŋ hôriŋ wô wo Sidan ma lamêŋge wô nême gemé yeriŋge wo naŋ hen.

⁶ Nijba, en gelênge na gelé dîba, na tôô a ené ay béngge hen né.

⁷ Tiri wori ba, en gey bi gawrê kêm ré mô mamare mega nôbi en môrij hen iyôn, nijba, i i ba, Emen biri aŋgari ka gengij sari sari.

⁸ Iyôn ba, en kôlij mamê men, yébé ka kwôrnrji ma hen a men na, hena bay ré mô mamare mônj kunjê nôbi iyôn na, na aŋga dôri.

⁹ Nijba, hena bay ré nênj gemé yirji ré, ba, bi bay eŋgij yirji wôsa eŋgé na dô gôlij wo gemé yirji ré gôlji.

¹⁰ En ay tôô bij ka eŋgij yirji nij hen (na nôbi a kelê ré, nijba, na Kelma a kelê) bi iyore ré kaŋ kurôre ré.

¹¹ Hena hende ré karij naŋ kurôre ba, bi hende mô sa kôbri dîba, a eŋgé iba wo dŋngi ré, réba bi hende hera upé kurôre hôrij men, iba kôba, a dagê tamni ré a men.

¹² Kwôlo na kelê hen na, (na nôbi a kelê dîba, na Kelma ré) hena ôbi ayê bôô ré ôrij naŋ tamni to ay bôre ré, aŋa ré dôre merê naŋ dî ba, bi ôbi dagere ré.

¹³ Men, hena iyore toŋ hende ayê bôô aŋa kurôre ré na ôbi ayê bôô ré, aŋa ôbi ré gey merê naŋ tu ba, bi hende kaŋni ré men.

¹⁴ Wôsa iba wo ay bôri ré ba, na sa kibi tamni toŋ hende ayê bôô hende to hen, a ôbi ré yij kwôni wo Emen men, iyore to ay bôre ré kôba, na sa kibi kurôre woŋ ôbi ayê bôô bi wo hen, aŋa hende ré yij to Emen men hen. Hena ré na iyôn né ba, kamniji a yé ka *kagemi, bi wo dôd ba, bay na ka séli tu Emen a hen.

15 Nijba, hena iba wo hôn Emen né, ré gey kapê tamni toj hende ayê bôô ba, bi ôbi kapne, men, hena iyore to hôn Emen né, apa ré gey kapê kurôre woɲ ôbi ayê bôô hen ba, bi hende kapni men, perê bi wo wôô hen na, ani kani harji ré, wôsa Emen uwôgêna bi nana mô naɲ bôô jalê.

16 Mini, iyore toj hende ayê bôô hen, ma henê iyeɲ wo meré gôlij naɲ kurôre woɲ ôbi henê Emen né hen ba? Men, jôbi ôbi ayê bôô hen, já henê iyeɲ wo jeré gôlij naɲ tannem toj hende henê Emen né hen ba?

Bi jé lêrenge yi mega Emen gey hen iyôn

17 Tôô to en ay biɲ bay ayê bôô a na: bi i i kôba, li jé wori naɲ gwosoyri wo Kelma na biri hen. Men, bi ôbi li jé lêri wo ôbi na li kirija Emen na uwôgeɲni hen men.

18 Hena kwôni na ré wal keɲ nij, kirija Emen na uwôgeɲni hen na, bi woge wô mênê gerêri ré nij men, hena kwôni wo na ré wal keɲ né, kirija Emen na uwôgeɲni hen na, bi ôbi wal keɲ ré nij men.

19 Walê keɲ na ani ré men, walê keɲ né kôba, na ani ré a men, nijba, aɲga dôri ba, na bê kwôlé sa tôô to Emen a pôn dô a na aɲgaɲ lê ka dôri.

20 Iyôn ba, bi i i kôba, mô kini uwôgê wo Emen na uwôgeɲni ya hen.

21 Hena na jeré na lema apa Emen na ré uwôgem na, bi ju aɲge ré, nijba, hena jeré uwôn tulumô kirij ka a lê aɲ já merê sam seɲge na, ju woge wô merê sam seɲge.

22 Wôsa kwôni wo na lema apa Kelma ré uwôgeri ba, na kwôni wo mô sari seɲge wo

Kelma a na ôbi sari. Nijba, kwo na kema iyore nij apa *Krist ré uwôgeri ba, ôbi na lema wo Krist.

²³ Emen a kelênge, naŋ anga gararji naŋ hen. Iyôŋ ba, kena kari nij dîba, ken yi limé ka gawré ré nij.

²⁴ Yênen, i i ba, na naŋ jé lêri jé lêri kirija Emen na uwôgeŋni hen. Iyôŋ ba, bi i i kôba, mô naŋ jé wori, jé wori bi wo hen.

Kwôlo gengij sa mamê naŋ yébé ka kwôrjêrji ma

²⁵ Kwôlo na ken engeren gengij sa mamê hen na, Kelma ben tôô to gengij sarji ré, nijba, kwôlo en kôl hen na, ena gawra seŋge nijba, na wô sa kibi bô derê wo Kelma apa ré, yé bé bôô sara hen.

²⁶ Naŋ gusij to haw hen na, ermé wujê a na: dô wo iba ré mô mamare mega ôbi môrij hen iyôŋ mera.

²⁷ Hena jeré enge iyore nij ba, ju dagere ré nij men, hena jeré enge ré tô ba, ju dô bul mera men.

²⁸ Nijba, hena iba ré enge iyore ba, ôbi li na têrij né men, hena temale ré enge iba ba, hende li na têrij né a men, nijba, ðijé kaŋ bay engé yi bay ka hen na, bay a gelij gusij sa terare a na, kujê nôbi ba, en gey derêŋge na bô gusij hende to hen a dî.

²⁹ Yênen, kwôlo na kelênge a na: kirij kô nij, iyôŋ ba, ka enŋij yirji ba, bi mô mega wo ciré enŋij né tô men.

³⁰ Ka mô naŋ cémé tirji a ba, bi mô mega ciré mô naŋ bô emê ré iyôŋ men, ka sê peré ba, bi

mô mega ciré mô naṅ peré ré iyôṅ men, ka kel are ba, bi mô môṅ ciré ôriṅ naṅ ani ré iyôṅ men,

³¹ ka tôbe yirji bô aṅga sa terare a nà ba, bi bi bôriji sara ré, wôsa sa terare môṅ wo yij haw hen iyôṅ na, a yé dé dé ré.

³² En gey bi kené erem kwôlê wôni ré, kwôni wo eṅge iyore ré tô na, erem na sa aṅga Kelma men, dîré lê iyeṅ a dîré dé tu Kelma ba men.

³³ Niṅba, kwôni wo eṅge iyore na, aṅge na kwôli aṅga sa terare a nà men, dîré lê iyeṅ a dîré lê aṅga ré dôriṅ tamni ba men.

³⁴ Aṅ ermé wori yi kini wôô. Men, iyore to kurôre naṅ men, toṅ temale a men na, bay erem na sa aṅga Kelma, wôsa bay gey yé kari naṅ jé lêreji men, ermé woji a men. Niṅba, to eṅge iba na, erem na sa aṅga sa terare a nà men, erem na ba, teré lê iyeṅ a teré déṅ tu kurôre ba a men.

³⁵ En kôl hen iyôṅ, na wô derê wonṅe dîba, na wô déṅge ani sarṅge a ré, aṅ bi kené lij aṅgaṅ derôre men, ka dôri men, kené ayij yerṅge kêm bij Kelma a men.

³⁶ Na kelêṅge kwôlo gengij sa bay gusô ka genge ciré kariṅ hen. Hena kwoṅ iba ré bô mega dîré li dô ré naṅ toṅ iyore men, hena doṅ eṅgé iyore ré diiri aṅ ôbi erem dîré eṅgé iyore na, iyôṅ ba, bi ôbi eṅge mega wo bôri gey, dîba na têriṅ a ôbi ré li hen né.

³⁷ Niṅba, kwôni wo bu bôri iyêre aṅ gemij yiri aṅ naṅ bôô geyé wori a ôbi ré genge dîré eṅgé hendi gusôri ré na, ôbi li dô.

³⁸ Iyôṅ ba, kwôni wo eṅge hendi gusôri ba, li dô men, kwo eṅne ré ba, li dô damaṅ a men.

³⁹ Iyore to kurôre ya na, bi hende mô tumôri a yôd, nijba, hena ôbi ré ma na, hende na sare senje aṅ hena hende ré gey ba, a enjé iba wo bôre gey, nijba, bi ôbi na megare ôbi ayê bôô.

⁴⁰ Hena hende ré mô hen iyônj mera ba, réé derê. Na ermé wupê nôbi a hen. Nôbi kôba, Tini Emen mô bôn a men.

8

Tanare to bay tibij kamrê

¹ Haw hen na kelê na kwôli tanare to ðijé tebij kamrê hen. Tiri wori ba, «Nabay kê m nana bay henê are» mega wo ken kôlij hen iyônj, aṅ gawra dij denjôri, nijba, peré a bij yênem néeri tô ayê bôô tori a ði.

² Hena kwôni ré erem mega wo ðiré na ôbi henê are na, ôbi hôn na mega wo réé hônij hen iyônj ré tô.

³ Nijba, hena kwôni wo pur Emen ba, Emen hônij men.

⁴ Iyônj ba, kwôlo gengij sa aṅgaṅ emê ka bay tebij kamrê hen na, nana hôn wo bay ré na ani sa terare a nà ré, nijba, ré na Emen a ré pôn nêj mera.

⁵ Na tiri wôsa derômaraj a men, sa terare a nà a men na, ðijé pô are kwône lij emen men, lij kilmé a men. Bijné bôrji mega ré na emen haji,

⁶ nijba, kwona nabay ba, Emen na pôn nêj hari, ôbi a na Ibarna wo ði are kê m men, nana môrijj geṅ biri hen men, Jêsu Krist a na Kelma pôn nêj men, na sa kibri a are kê m ré yij ya hen men, sa kibri a nana môrijj geṅ hen a men.

⁷ Nana hôn wo kamrê ré na ani ré, nijba, bijé kwône hôn kwôlê bi wo hen né. Ka na hônij nañ kamrê hen na, kirijna bay ôm tanare to bay tibij kamrê hen na, bay bô mega wo ré na kwôy kamrê baa ya, baa ya. Ay bay bô mega ciré *kagem tu Emen wô kibi kwôy kamrê bi wo ciré ôm hen.

⁸ Nijba, na anğan emê a ôrij nañ na ligi Emen a ré, hena nana ôm né ba, en mêne ani ré a men, hena nana ôm kôba, naa uwôrij ani ré a men.

⁹ Hena ré hen iyôn hari kôba, ken bô dô, wô wo emê bi wo ken ôm nañ bô geyé wonge hen na, maa lê añ ka iya tô kwôlo Emen a hen, maa lij têrij.

¹⁰ Wôsa hena kwôni ré gelem jôbi wo ju hôn are bay ka hen, añ ju mô ôm emê kibi kamrê na, kwo ré gelem hen aña ré iya na, ôbi a geyé emê tanay kamrê mega wo jôbi ju ômij hen iyôn men né ba?

¹¹ Na iyôn aña, henê are kam bay ka hen, ré mênê yênem wo iya wo *Krist ma wô sari men hen.

¹² Na hen iyôn a, kené li têrij nañ yênerņge men, ken mênij ermé woji wo dê hen men, lê are bay ka hen iyôngi hen na, ken li na têrij nañ Krist hen.

¹³ Na ôbi á, hena anğan emê réé lê añ yênen a lij têrij na, na emê tanare ré kwôy yôd wô wo maa lê añ yênen a hô lê têrij sôn.

9

Anğa gengij sa ôbi jé

¹ Nôbi, en nê m lê are sa keben men, ena *ôbi jê bi men, en gel Kelma wona Jêsu bi men, kenbay a na ari gelê ka jê wupê wo tô Kelma a men.

² Hena ené na *ôbi jê tu ðijné ka pôni a ré kôba, kenbay ba, ena *ôbi jê turnge a, wôsa kena ari gelê ka jê wupê wo en li mega *ôbi jê iyôn tô Kelma hen.

³ Kwôlo na kelê dôrijn kwôlê san a kirijna ðijnê lèn nô m a na:

⁴ Nôbi kôba, en nê m wo ené emê men, yê men wô kibi jê wo en li hen né ba?

⁵ Mega wo bay jê ka pôni men, yê nê Kelma men, Piyêr a men ôrji kirijn na n yêbêrji kôbriji a hen ba, nôbi kôba, réé ené enge iyore ba, réé ené nê mê ôrijn na n tu kôbena hen iyôn men né ba?

⁶ Na ba, na nibay na n Barnabas mera a réé lê jê kwa kwon derê kwôlê hen wô abijn yerni ba?

⁷ Na ôbi kumbul wo yôn a sê n kumbul a na ré têbe yiri ga n ba? Men, i a yagê tijador a na ré ô m yere ré ba? Men, i a abê lari a na réé yê kubarji ré ba?

⁸ En ay na lê jê gawrê a ené gengijn kwôlê bi wo hen mera ré, nijba, tôô to Emen kôba, kô l hen iyôn men né ba?

⁹ Na lijn bô magtubu tôô to *Moyis a kô l iyôn ba: «Hena kelba ré dô kaw ba, jeré harê kibri ta ré?» A hen ba, Emen ange na wô kelba ba?

¹⁰ Ôbi kô l kwôlê bi wo hen gengijn na sarni nibay ré ba? Ew na wô sarni a na ré lijn bô magtubu to Emen a hen. Iyôn ba, kwôni wo yage

ba, dî bôri na sa yagê wori bi wo hen men, kwo ti kaw ba, dî bôri na sa gusijniji a men.

¹¹ Hena na niné ci kay anğan Tunu perêrnge a aña kené béni ari upé ka sa terare a nà men hen ba, na anğa gañ ba?

¹² Hena ka pôni ka engerénge are hen ba, nibay nini nê m engerénge are dê añ sôn ré ba?

Nijnba, nini engere are bay ka hen kôbrenge a ré men, nini bu bôrni sa are a kêm wô wo Kwôlo Dôri wo Krist ma ré gusirijn.

¹³ Ken hôn, ka li jé bô *iyéy Emen a na, uwôn anğan emêrji na kirijn bay ka hen men, ka li jé kini bê kwôbe a kôba, cénji na anğan bê kwôbe bay ka hen men.

¹⁴ Na mega bi wo hen iyôn a, Kelma ré ayijn tôri bi bay derê Kwôlo Dôri ré uwônijn ari emêrji wô kibi derê kwôlê bi wo hen men.

¹⁵ Nijnba, nôbi na, en li hen iyôn né kwôy, añ haw hen wo en kôl hen iyôn kôba, na wo ené engerijn ani kani ré. En ma ba, dô gôlijn wo kwôni ré mênè yi yé wupê wo gengijn sa jé bi wo en li senge hen.

¹⁶ Wôsa hena ené uwôl béré Kwôlo Dôri ba, na dijn dengôn né, nijba, na anğa Emen a dén eren san a, wôsa hena ené uwôl béré Kwôlo Dôri bi wo hen né ba, kwôlê a beren.

¹⁷ Hena ené uwôl béré nañ bô geyé wupê ba, en nê m upé sa kôben, nijba, hena ené uwôl béré nañ bô geyé ré ba, na Emen a dén eren a san a.

¹⁸ Iyôn nij ba, anğan sa kôben ba, na mi ba? Na béré wo en uwôl bi mera, añ en kañ engeré anğan têbê sa kôben gengijn sa béré wo en uwôl hen.

19 Bi wo ena sa yen hen hanê kôba, en li yen mega lema wo bîjé kêm, aṅ bi ené gôlij nap gawrê damaṅ.

20 Hena ené mô perê Jubnê ba, en li yen mega Jubnê iyôn, bi ené gôlij nap ci. Bi wo tôô to Moyis ôm san né hen kôba, kirîna en mô perê ka bi kwôlê sa tôô hende to hen na, en li yen mega ené bi kwôlê sa tôô hende to hen men, bi ené gôlij nap ci.

21 Men kirîna en li jé perê bîjé ka na Jubnê ré hen na, en mô mega kwôni wo na Jub né iyôn men, en li hen iyôn wô gôlij nap ci. Hena, ré na hen iyôn kôba, en dî tôô to Emen aṅ né, nîjba, en li na tôô to *Krist.

22 Kirîna en mô perê bîjé ka iya a ba, en li yen mega ôbi iya iyôn, bi ené gôlij nap ci men, en bul yen gay gay hen iyôn, bi ené gôlij nap ka pônî nap geré wo gay gay.

23 En li are bay ka hen, na wô Kwôlo Dôri aṅ bi ené uwônij derê wo yi bô a hen.

24 Ken hôn, bô gere a na, na bîjé kwône a geré, nîjba, kwôni pôn nêṅ a uné sa kôbri. Iyôn ba, ken ge gere toṅ uwônij sa kôbi hen dî.

25 Ôbi gere wo yôn yôn wo jô yiri sa aṅga gay gay a ba, na wô uwônij gwôyê nîjba, na kwo a mênij tô hen, nîjba, nabay ba, nana li jé na wô uwônij gwôyê wo a mênij né kwôy hen.

26 Iyôn ba, nôbi en ge na gere toṅ iyôn a tôṅ hen né men, kirîna en ay kôben ba, en dîṅ are yôd dîba, en meremné ré.

27 Men, en gelij yen gusij men, en liri lemnare men, aṅ bi kwôlo ené dô bîj bîjé ka dṅgi hen

na, bi nôbi kôba, ené uwônjij derêri men dîba,
bi ené nal ré.

10

Anğaj gelé ka kam Israyêl gel

¹ Yênen, en gey bi kené hôn mega wo môpêrni kêm na ré mô tô kirij ka geri a men, bay kêm na ré đay cér wo dami hen a men.

² Tô kirij ka geri bay ka hen men, cér wo bay na đay hen a men na, yi mega bay na ré liji batêm kêm mega bay tô *Moyis iyôn.

³ Men, bay kêm ômji kwô woj gijê wo Emen

⁴ men, bay yi kam kaj gijê ka Emen a men. Men, bay yi kam kaj gijê ka so kabrê keram a ka ô naj ci hen. Keram bi wo hen, na *Krist bi naj yiri.

⁵ Cêgi are bay ka kêm hen kôba, bô Emen dôri sa ka pônî a ré kwône, na ôbi a, temayriji ré yij bijak bijak derô gwôlê hen.

⁶ Iyôn ba, are bay ka hen yi mega anğaj gengé perêrna, bi doy anğaj habij ré lêna mega wo na lijji hen iyôn né.

⁷ Yéngge bay tibé kamrê mega ka pônî na yij hen iyôn né, mega wo na lij bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba: «Bay mô ôm men, yi men, aj henaji ta wôô.»

⁸ Na yéngge bay yijare toj iyôn a tôj mega ka pônî perêrji a na lij hen iyôn né, bay na li hen iyôn aj bîjé na ma sak tôre wôô kibi subu tu tare pôn.

⁹ Na séléngge Krist mega wo ka pôni na sélip Emen hen iyôn né, bay na li hen iyôn, aṅ kalaw na gederéji duu.

¹⁰ Barêngge mega wo ka pôni na barip hen iyôn né, bay na bar hen iyôn, aṅ mana wo Emen wojp ôbi deré kirip hen, na sa derji.

¹¹ Are bay ka hen sa sa kam Israyêlê mega aṅgaṅ gelé iyôn wô halip ka dangi men, na lip bô magtubu to Emen a wô halêna nabay ka kemnêngi ka tô terare baa dfa wo ta kerê sarna nip hen men.

¹² Iyôn ba, hena ôbi ayê bôô ré erem mega wo dîré dūbu iyêre tô ayê bôô wori a ba, bi ôbi bô dô wô wo maa kurip.

¹³ Aṅga gay gay ka séléngge hen na, na sél na bîjé kêm hen iyôn men, nipba, Emen na ôbi bôô pôn dîba, a dé bi aṅgaṅ sélé bay ka hen ré dē sarṅge ré men, ôbi a béna geré bi nana dēbip geraṅ tô a, aṅ bi nana dôrip bô a.

Pol yêge maa Kworêntijêngê gengip sa kamrê

¹⁴ Milnên kapê, na ôbi a, ené kelêngge hen, geripge kamrê.

¹⁵ En iyêl mega ené kôlip na bay tu melênê iyôn, kenbay ken kôbe bô kwôlo na kelê hen.

¹⁶ Gwoyi yê kam to Kelma to nana lip Emen dosé wô sare hen ba, gel na wo nana bîp pôni naṅ kwôbri Krist ré ba? Men, mapa wo nana bîilê hen ba, gel na wo nana bîp pôn naṅ yi Krist a men ré ba?

17 Mega wo mapa pôn hari aṅ nabay ka kwôni hen nana daṅ sara hen na, gel na wo nana na kurônggi yi wo pôn, wôsa na mapa bi wo pôn hen a nabay kê m nana cêṅ hen.

18 Berêṅge *Israyêl ka ô m aṅgaṅ bê kwôbe hen na, bay biṅ pôn na naṅ Emen wo kini bê kwôbe bay ka hen yi gengiṅ sari hen ré ba?

19 Na ba, en gey kelê tanare to bay ré tibij kamrê hen ba, ré na are ba? Réba en kôl kamrê a ré na are dī ba?

20 Na hen iyôṅ né. Niṅba, en kôl iyôṅ ba, aṅga bay henê Emen né bi bi bay ré biṅ kwôbe hen na, bay biṅ na tunu to habij dība, bay biṅ na Emen né men, en gey bi kené biṅ pôn naṅ tunu to habij né a men.

21 Ka yê are bô gwore to Kelma men, hô yiṅ naṅ gwore to tunu to habij a men né, men, ka emê naṅ Kelma men, hô emê naṅ tunu to habij a men né.

22 Hena kené li hen iyôṅ ba, ken woge bi Kelma ré li terbére. Na ba, néerna a gôliṅ kwori ba?

Lê are kê m uwôliṅ hini emê sa Emen a

23 Ken kôl: «Are kê m na kaṅ lê» na tiri, niṅba, are kê m dô lê ré men. «Are kê m na kaṅ lê», niṅba, are bay ka kê m hen a biṅ églis néére ré.

24 Bi kwôni woge derê wori mera ré, niṅba, bi woge derê wo megêri dī.

25 Tanare kê m to bay dīṅ gara hen na, kelêṅge ken ô m mera dība, bi ken eremnére kwôlê wôni sara ré.

²⁶ Wôsa lij bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba: «Sa terare nañ anğa kêm ka yi sara ré na ka Kelma.»

²⁷ Hena ôbi henê Emen né wôni ré uwôgênge kené ô emê are nañ dī aña kené gey erê na, emênge are kêm ka ôbi bêngge hen mera dība, ken enğere tôrji ré.

²⁸ Nijba, hena kwôni ré kelênge iyôn ba, tanare to hen, na to bay ré tibij kamrê ba, ken ôm né, wô kelê bi wo ôbi kelênge nij hen men, wô suné wo ôbi sun hen a men.

²⁹ En kôl na wô suné wori ôbi dība, wô suné wom né, wôsa suné wo kwôni wo danği a jôren lê anğa bôn gey hen ba?

³⁰ Hena ené lij Emen dosé dema, ené ômij are tô ba, i a kôlen jôm wô kibi emê bi wo en ôm hen ba?

³¹ Iyôn ba, anğa yôn yôn ka ken ôm men, ka ken yi men, anğa gay gay ka ken li a men na, ken li wô uwôlij hini emê sa Emen a.

³² Lênge ani kani ka a mênê Jubnê ré men, Grêknê ré men, églis to Emen né a men.

³³ Nôbi kôba, en li na hen iyôn men, en li are kêm bi ré dôrij gawrê kêm dība, en woge na derê wupê nôbi mera ré, nijba, en woge na derê wo bijnê kêm añ bi bay ré uwônij gelê.

11

¹ Ayenge ken lij ari gengé kanđe mega wo nôbi kôba, en ay *Krist lij ari gengé kanê iyôn men hen.

Bô églis a ba, bi iyore ha sare nañ mindil

² Iyôñ ba, en denénge wô wo ken gôrbij sa jé lêren ré men, sa anga na en gelénge hen ré men, ken cubu turnge tô ari gelé ka Krist ka bay na gelen aɲ nôbi kôba, en gelénge men hen.

³ Nijba, en gey bi kené hôn dô wo ôbi sa imjê kêm ba, ré na Krist men, iba ré na ôbi sa iyore men, Emen ré na ôbi sa Krist men.

⁴ Iba wo uwôl Emen ley, dô kwôlê lay aɲa ré dôbe ani sari na, ôbi uwôl tayre sa Krist woɲ ôbi sari a.

⁵ Nijba, iyore toni to uwôl Emen ley, dô kwôlo hena kibi Emen a ley, a ré ha sare ta ré ba, yi mega hende ré uwôl tayre sa kurôre woɲ ôbi sare hen men, yi mega hende ré dul na sare iyôñ a men.

⁶ Wôsa hena iyore ré ha sare ré ba, bi hende ka sare aɲ. A hena karêre ré yere tayre na, bi hende ha ta.

⁷ Iba a dôbê ani sari a ré, wôsa ôbi gelij naɲ Emen men, na ôbi ulê hini emê sa Emen a a men, nijba, iyore ba, uwôl na hini emê sa kurôre a.

⁸ Nijba, Emen na dô kabrê na iyore a ré lij iba ré, nijba, na kabrê iba a, ôbi na ré dô lij iyore dî.

⁹ Men, Emen na li iba bij iyore ré, nijba, ôbi na li iyore bij iba dî.

¹⁰ Wô kibi *manê ka derômaran a na, dô wo iyore ré ha are sara, bay a gelé wo hende ré na hendi dôbê sare bij kurôre.

¹¹ Tô Kelma na, iyore na sa yere ré men, iba kôba, na sa yiri ré a men.

¹² Wôsa mega wo bay dô iyore yi iba hen hari kôba, iyore a yê iba men, iyôñ ba, bay kêm henaji

na ligi Emen a.

¹³ Ermênge ken gel, hena iyore ré uwôl Emen aṅ baa harê are sara ba, dé ba?

¹⁴ Dé wo Emen dī iba hen, gel wo hena iba ré dī gusiri sari yêṅnê ba, ré yi tayre iyôṅ né ba?

¹⁵ Nipba, kwo iyore a gusiri sare ré yêṅnê ba, uwôl na hini emê sara, wôsa Emen dī gusiri sa iyore bi ré yi mega aṅṅaṅ têlê sare iyôṅ.

¹⁶ Hena kwôni ré gey narê kwôlê bi wo hen a ba, kwôlo en kôli a na: nibay na, hara woni wo gelij iyôṅ na, naṅ men, églis to Emen to kôl iyôṅ kôba, naṅ a men.

Gwoy emê wo Kelma

(Mt 26: 26-29, Mk 14: 22-25, Lk 22: 15-20)

¹⁷ Nipba, kwôlo na kelênge hen na, en halênge na halê dība, na denênge ré, wôsa dapare tonje lênge habrê damaṅ dība, lênge dô ré.

¹⁸ Kwôlo tumô wo na kelê a na: ñijé kôlen kirija kené dap ba, kené kariṅ gay gay aṅ en bô mega wo kwôlê woji bi wo hen kwari ré na tiri a men.

¹⁹ Wôsa kariṅare to ken kariṅ hen, a lê aṅa kené hōnij ñijé kaṅ bay bô pôn ka perêṅge a hen.

²⁰ Iyôṅ ba, dapare to ken dap hen na, gel wo kené dap na wô emê kwô wo Kelma ré, nipba, ken ôm na ani.

²¹ Wôsa kirija ken mô wô emê na, i ba iyêlbe na wô yiri wori, menba, ka pōni kurôṅ liji men, ka pōni kwoyré ta men.

²² Iyére tonje to kené ômij are men, yij are men, naṅ ba? Hen ba, ken bô églis to Emen mega ani ré ba? Hen ba, ken sul na ka aṅgaji naṅ hen

ba? Hen ba, en kelênge na iyeŋ ba? Mega hen iyôn ba, en denênge ba? Na denênge sa kwo hen a ré kwôy.

²³ Anŋa en gelênge hen na, Kelma na gelen men. Bô yoyre to bay ca birijni hen na, ôbi ay mapa

²⁴ menba, lij Emen dosé aŋ biilê aŋ kôl iyôn ba: «Kwo na na, yi mega kurôngi yen wo na ayê bé wô sarŋge, lênge hen iyôn iyôn ken ermij san a.»

²⁵ Cêgi emê a na, ôbi biji care toŋ yê tijaŋor mega wo ôbi ré bijji mapa hen iyôn aŋ ôbi kôl iyôn ba: «Gwoy care toŋ yê tijaŋor to na na, na gwore to gel bijpare to kôrbi to Emen naŋ bijé naŋ geré wo kwôbren. Kirij ka yôn yôn ka kena yê na, ken yi ermij san a.»

²⁶ Wôsa kirija ken ôm mapa bi wo hen men, ken yi care toŋ yê tijaŋor hende to hen a men na, ken hô uwôl na béré temay Kelma hen kwôy wo ôbi a herap.

²⁷ Iyôn ba, kwôni wo ôm mapa wo Kelma men, yi care toŋ yê tijaŋor tori a men, naŋ tô geréri ré na, ôbi li têrij gengij sa kurôngi yi Kelma men, gengij sa kwôbriri a men.

²⁸ Iyôn ba, i i ba, bi kôbe bôri aŋ bi ôm mapa men, yij care toŋ yê tijaŋor men.

²⁹ Wôsa hena kwôni ré ôm men, yi men aŋa ré erem mega wo ré na kurôngi yi Kelma ré na, ôbi li hen iyôn uwôlij na kwôlê sari a.

³⁰ Na ôbi á, ka pôni kwône perêrŋge a hen, ré iyay men, ômij men, ka pôni maŋ a men hen.

³¹ Hena nana jô kwôlê sarna ba, bay a jerê kwôlê sarna ré nij.

³² Hena Kelma ré jô kwôlê sarna ba, ôbi halêna na halê dîba, ôbi gey bi bay ré sa perêna nap bîjé kêm né.

³³ Iyôŋ nij ba, yênen, kirija ken dap wô emê are ba, ken gemij yerŋge dem.

³⁴ Hena kurôŋ né li kwôni ba, bi ema anğari iyére tori a dema ré era tô, aŋ bi uwôlij bôri gemij megêri, dô gôlij wo ken dap aŋ uwôlij kwôlê sarŋge a. Tô kwôlo baa hen na, kirija na bîj upêŋge dema ené gelêŋge geréri tô.

12

Gwosoy jé lê wo Tunu bîj kwôni (Epês 4: 4-16, Rôm 12: 3-8)

¹ Yênen, kwôlo gengij sa anğaj bé ka Tunu bîj bîjé hen na, en gey bi kené hôn men.

² Ken hôn, kirija na ken baŋ henê Emen tô hen na, bay na wurêŋge dê dê aŋ lêŋge aŋ ken tebe kamrê kaŋ menêŋ hen.

³ Ôbi a, ené kelêŋge kwôni wo tòm Jêsu ré mêne ba, na Tini Emen a biri a ré kôl hen né, nijba, kwôni wo kôl «Jêsu ré na Kelma» na, na Tini Emen a biri a ré kôl hen.

⁴ Jé lê wo gengij sa Tunu na, tôri gay gay hari, nijba, Tini Emen hende to pôn nêŋ hen a bé.

⁵ Gwosoy lê jé bîj Kelma na, tôri na gay gay, nijba, jé bi wo kêm hen lij bîj na Kelma.

⁶ Gwosoy lê are na gay gay haji, nijba, Emen bi wo pôn nêŋ hen a bé gwosoy jé bi wo hen.

⁷ Na i i kôba, Emen a biri jé lê wo gel mega wo Tunu ré nap dî, bi ré lij jé bîj bîjé kêm.

⁸ Tini Emen a bij̄ gawra wo pôn̄i iyêl̄ nap̄ tu melênê men, bij̄ kwo đañgi iyêl̄ nap̄ geré henê are men.

⁹ Na Tunu hende to hen a bij̄ kwo na, ayê bôô men, kwo hen, néé woɲ berariɲ bay ômp̄are men,

¹⁰ bij̄ kwo na, néé woɲ liɲ aɲgaɲ giɲê men, bij̄ kwo hen, kôliɲ biɲé kwôlo hena kibi Emen a men, bij̄ kwo na, henê aɲga Tunu ka hena ligi Emen a hen men, ka hena ligi tunu to đañgi a men, bij̄ kwo hen, iyêlê kibi kwôlo gay gay hen men, bij̄ kwo na, belé kibi kwôlê bi wo hen a men.

¹¹ Tini Emen hende to pôn̄ hen a lê are bay ka kê̄m hen aɲ i i ba, hende biri jé wo gengiɲ sari mega wo bôre gey.

Kewi yi gawra na pôn̄, niɲba, soderiɲ kirij̄ kwône

¹² Ken gel, kewi yi gawra na pôn̄ hari, niɲba, sôderiɲ gay gay ôbi wo sôderiɲ hen hari kôba, na yi wo pôn̄ nêɲ. Krist kôba, yi na mega wo hen iyôɲ men.

¹³ Na hen iyôɲ a, Jubê men, Grêk men, lema men, kema iyore a men na, nabay kê̄m bay lêna batêm sa kibi Tunu hende to hen, aɲ nana yiɲ yi wo pôn̄ men, Emen bure hende mô bôrna pôn̄ pôn̄ kê̄m a men.

¹⁴ Wôsa kewi yi na pôn̄ mera ré niɲba, sodiriɲ kwône.

¹⁵ Hena têê ré kôl teré na kôbi ré, iyôɲ ba, ena kwa kewi yi ré. Na wô kelê wo hende kôl hen iyôɲ, a jerê bi hende ré yi kwa kewi yi ré.

16 Men, hena maa ré kôl dîré na tu ré, iyôn ba, ena kwa kewi yi ré. Na wô kelê wo ôbi kôl hen iyôn, a jerê bi ôbi ré yi kwa kewi yi ré.

17 Hena kewi yi a ré na tu pôn mera ba, maa woɲ toyé kwôlê ba, ré yôn ba? Réba maa a ré na kewi yi pôn mera ba, gôni woɲ ayij̄ gesami are ba, ré yôn ba?

18 Nij̄ba, Emen dî kwa yi bi wo gay gay hen naɲ kini kini mega wo bôri gey.

19 Hena na ré na kwa yi pôn mera ba, kewi yi ba, ré na yôn ba?

20 Iyôn ba, kwa yi gay gay ya hari, nij̄ba, kewi yi na pôn hari.

21 Tu a kôlij̄ kôbi ju dôren né iyôn né men, sa a kôlij̄ têê ken dôren né iyôn né a men.

22 Kwa yi bi wo nana bô mega wo ré dê dê senge hen na, na ôbi bi a na are hen.

23 Kwa yi wo nana bô mega ani ré hen na, na ôbi á, nana cubu turna sara men, kwo dé kelê kwôli ré hen ba, nana cubu turna sara damaɲ.

24 Nij̄ba, kwa yi bi wo yi tayre ré hen na, gey cibé tu tô a ré nij̄. Emen jan yi aɲ bi ka ré yi kini cibé tu tô a dema ré cibij̄ tu tô a.

25 Ôbi li hen iyôn bi kwa yi bi wo dê dê hen né kariɲ naɲ kewi yi ré, nij̄ba, bi i i ba, ré ermij̄ sa megari a dî.

26 Hena kwa yi pôn né ômij̄ ba, tô ka baa hen kôba, ômij̄ men, hena kwo pôni yiri ré dôri ba, tôrji wo baa hen kôba, yirji dôrji naɲ dî men.

27 Kenbay kêm kena yi *Krist aɲ i i ba, yi mega kwa yiri iyôn.

²⁸ Bô églis a na, Emen di na bay jé tumô, wôô wori ba, ôbi dî bay kibri, subu tori ba, na bay derê tô kwôlê men, bay lê gijê men, bay beraré ðijé men, bay lê nañ ðijé men, bay derê tumô kirij men, bay iyêlê kibi kwôlo gay gay hen a men.

²⁹ Iyôn ba, bay kê m na bay jé ré men, bay kibi Emen ré men, bay gelij ðijé are ré men, bay lê aṅṅaṅ gijê ré men,

³⁰ bay beraré bay ômpare ré men, bay iyêlê kibi kwôlo gay gay hen ré men, bay belé kibi kwôlê bi wo hen ta ré a men.

³¹ Ôrijge doy aṅṅaṅ bé ka dô dê megêrji hen.

Aṅ na geléṅge geré ka dôri ka dê ka hen aṅ sôn.

13

Kwôlo gengij sa peré

¹ Hena ené iyêl kibi kwôlo gawrê men, kwo *manê ka derômarañ a a men aṅa peré kirij ré nañ yen a na, en yi mega manañ wo ôm déj iyôn men, musure to bay sêêrê déj iyôn hen a men.

² Hena ené ôrij nañ néé woñ kôlij kwôlo Emen men, en hôn aṅa yi kini uwôbêrji a kê m men, en hôn aṅa gay gay men, hena ené ôrij nañ ayê bôô wo nê m ôrgij nañ keram a men aṅa peré kirij ré, nañ yen a na ena ani ré tô.

³ Hena ené pô ari upéren kê m bij ðijé men, hena ené ay yen bi bay ré uwoy aṅa peré kirij ré, nañ yen a ba, na uwôrij ani ré a men.

⁴ Ôbi peré kirij na, na ôbi ulê bôô men, ôbi lê derê men, ôbi lê terbére ré men, na ôbi dê dengô ré men, na ôbi uwôyrê yi ré men,

⁵ ôbi lê ani kaj tayre ré men, ôbi woge derê wori mera ré men, bôri tari lew lew ré men, di bayi kwôlê ré men.

⁶ Anğa na kaj derôre ré hen na, ôbi li yi derê sara ré, nijba, yiri dôri na sa anğaj derôre dī men,

⁷ ôbi dī bôri jal sa are a kêmen, hena ré na mi mi kôba, ôbi gem ayê bôô wori dô men, ôbi dī bôri na sa anğa dôri a men, ôbi lêgnê sa are a kêmen.

⁸ Kwôlo hena kibi Emen a a kerê tô men, iyêlê kibi kwôlo wo gay gay hen a kerê tô men, henê are kôba, a kerê tô a men, nijba, peré kirij ba, a napê kwôy.

⁹ Wôsa henê anğana men, derê kwôlo Emen wona a men na, na kwari tô.

¹⁰ Nijba, kirijna anğa dô cerêd hen sa nij na, ka na lij baa geré hen a sa napê.

¹¹ Kirijna na en baj kema na, na en iyêl kwôlê woj kampare men, en erem kwôlê woj kampare men, en dô kwôlê woj kampare a men, nijba, kirijna tun sur na nij na, en dī lê anğaj kampare bay ka hen baa.

¹² Wôsa haw hen ba, yi mega nana gelênge na bô anğaj gelé tunu a iyôŋ tô, nijba, tôre to cêgê dema nana gelé sélé. Kwo haw hen ba, en hên na kwarji tô, nijba, tôre to cêgê, na henê derê jêd jêd mega Emen hênên dô hen iyôŋ men.

¹³ Haw hen are baa subu: ayê bôô men, dé bôô men, peré kirij a men, nijba, anğa dami gôlji ba,

na peré.

14

Kelê kwôli gwoşoy jé lê wo Tunu bij kwôni

¹ Iyôn ba, wogéŋge peré kirij men, ken ôrij doy anğan baliyare ka Tunu bi hen men. Aŋ kwon ulê béré kwôlo hena kibi Emen a hen, a bi lêŋge daman dĩ men.

² Kwôni wo iyêl kibi kwôlo wo gay gay na, ôbi iyêl na naŋ gawrê ré, nijba, iyêl na naŋ Emen, wôsa kwôni hôn bô iyêlé wori bi wo hen né, aŋ na naŋ néé wo Tunu a ôbi ré kôlij kwôli anğa yi kini uwôbêrji a hen.

³ Nijba, kwôni wo uwôl béré kwôlo hena kibi Emen a na, ôbi iyêl bij na gawrê, aŋ ôbi bi bay gese tô ayê bô woji a men, dôbijji ibiyare bôrji a men, jal bôrji a men.

⁴ Kwôni wo iyêl kibi kwôlo wo gay gay na, ôbi dôbij na yiri ibiyare gan, nijba, kwo uwôl béré kwôlo hena kibi Emen a hen na, ôbi bij na églis néére hen.

⁵ En gey bi kenbay kêm kené iyêl kibi kwôlo wo gay gay hen hanje, nijba, en gey bi kené uwôl béré kwôlo hena kibi Emen a hen daman a men, wôsa kwôni wo uwôl béré kwôlo hena kibi Emen a ba, dê kwo iyêl kibi kwôlo wo gay gay hen. Hena ôbi iyêlé kibi kwôlo wo gay gay bi wo hen, ré dô bô kwôlé bi wo hen dôbij ibiyare bô églis a ré ba, a lê naŋ kwôni ré.

⁶ Iyôn ba, yênen, hena ené ô yerŋge a aŋ en iyêl kibi kwôlo wo gay gay hen, aŋa ené yêge sa kwôlé wôni béŋge né men, sa anğan henê kani

ré men, en uwôl béré kwôlo hena kibi Emen a ré men, en gelênge ani ré a men ba, ena ôbi lê naɲ ken ba?

⁷ Yi mega têgê men, jêngê men iyôɲ, hena tôrji ré ôm némij̄ né ba, kwôni a lê iyeɲ a ré henê kurôɲniji ba?

⁸ Men, hena tôô buruj̄ju ré ôm naɲ gerére ré ba, kwôni a lê iyeɲ a ré henê wo ré na toɲ kumbul ba?

⁹ Yi mega kwôni wo iyêl kibi kwôlo wo d̄aɲgi iyôɲ. Hen ba, kwôni a henê bô kwôlo ôbi iyêl hen iyeɲ ba?

Wôsa kwôli bi wo hen hônij̄ dô ré men, yi mega wo ôbi ré iyêl na iyôɲ a tôɲ iyôɲ a men.

¹⁰ Kibi yê wo gawrê sa terare a nà na, kwône nij̄ba, kwo pôn nêɲ wo bôri baa hônij̄ ba, naɲ.

¹¹ Nij̄ba, hena ené hôn kibi yê wo kwoni iyêl hen né na, ena kerga tiri a men, nôbi kôba, ôbi na kerga tun a men.

¹² Mega wo yerɲge gwange sa wogé aɲgaɲ baliyare ka gengij̄ sa Tunu hen iyôɲ na, wogênge ka a bij̄ églis néére hen d̄i.

¹³ Na ôbi á, kwôni wo ré iyêl kibi kwôlo wo d̄aɲgi na, bi uwôl Emen bi ré biri d̄iré nê̄m derê bô kwôlê wori bi wo hen ta.

¹⁴ Wôsa hena ené uwôl Emen naɲ kibi kwôlo wo d̄aɲgi na, na tunun a uwôli hen mera d̄iba, henê aɲgaɲê li ani kani ré.

¹⁵ Iyôɲ nij̄ ba, na lê iyeɲ ba? Na uwôli naɲ tunun men, na uwôli naɲ henê aɲgaɲê a men, men, na kibri kurôɲ naɲ tunun men, na kibri kurôɲ naɲ henê aɲgaɲê a men.

¹⁶ Ju toy, hena ré na tunum a lij Emen dosé ba, kwo mô kwam a hen ba, a henê bôri na iyeŋ a ré degé sara ré na tiri ba? Wôsa tiri wori ba, ôbi hôn bô kwôlê bi wo hen né.

¹⁷ Ju lij Emen dosé dô ham, nijba, li naŋ kwo mô kwam a hen né.

¹⁸ En lij Emen dosé wôsa en iyêl kibi kwôlo wo gay gay hen, gelêŋge kenbay kêm.

¹⁹ Nijba, bô églis a na, en iyêl kwôlê dêj iyôŋ wo bay hôn bôri aŋ en gelijji are dô gôlij iyêlê kwôlo kwôni wo na kibi kwôlo bay hôn bôri ré hen.

²⁰ Yênen, bi ermé kwôlê woŋge yi mega kwo kamrê iyôŋ né, nijba, ken erem kwôlê woŋ suriyare dî. Kwo gengij sa lê aŋga habij a ba, bi ermé kwôlê woŋge ré yi mega kwo kamrê ka dê iyôŋ.

²¹ Lij bô magtubu to Emen kôl iyôŋ ba: «Kelma kôl iyôŋ ba:

<Na bé ðijé ka iyêl kibi kwôlo d'angji, a iyêlij ðijé kaŋê bay ka hen men, na iyêlêji naŋ geré wo kergê men, bi wo hen kôba, bay a toyé ré a men.> »

²² Mega hen iyôŋ na, iyêlê kibi kwôlo wo gay gay hen na, yi gengij na sa ðijé ka ay bôrji ré hen, nijba, ulê béré kwôlo hena kibi Emen a na, yi na wô sa bay ayê bô dîba, yi na wô sa ðijé kêm né.

²³ Hena bay ayê bô ré daŋ aŋa ré iyêlji kibi kwôlo wo gay gay hen, aŋa ka ay bôrji ré réba, kwôni iyôŋ mera ré sa perêrji a ba, bay a berêji mega kwôbrê iyôŋ ré ba?

24 Nijba, hena kené dô kwôlo hena kibi Emen a nañ kibi kwôlo bay hôn hen, aña kwôni wo ré ay bôri ré réba, kwôni iyôn mera ré sa ba, a hené tô kwôlê wo ken dô hen derê. Añ kwôlê bi wo hen, a bé tiri a jôriñ sa têriñ tori a. Men, bay a jerê kwôlê sari a nañ kwôlê bi wo ôbi toy hen a men.

25 Añ ermé wo uwôbe bôri a hen na, a yé tu wolé nô, aña ôbi a dê kwini tôñ ayiñ kibi Emen kelê iyôn ba: «Na tiri wo Emen na perêrñge a bi.»

Anğan lê ka nañ gerérji gerérji bô églis a

26 Yênen, ka lê iyeñ nij ba? Kirina ken ña ba, bi i i kôba, soñ nañ jé lêri, bi kwo pôn bi kebe kurôn men, kwo pôn bi geliñ ñijé are men, kwo ñangi yi ôbi yêgê sa kwôlo Emen wo yi kini uwôbêri a hen men, kwo pôn bi yi ôbi iyêlê kibi kwôlo gay gay men, kwo pôn bi yi ôbi derê bô kwôlê bi wo hen ta a men. Lêñge hen iyôn kêm, ken dôbiñ ibiyare bônñge a.

27 Hena ñijé ré iyêl kibi kwôlo kwôni hôn né na, bi gawrê wôô réba subu iyêl pôn pôn aña kwôni wo ñangi dô bô kwôlê bi wo bay iyêl hen ta.

28 Nijba, hena ôbi derê bô kwôlê bi wo hen ré nañ ba, bi bay iyêlê kibi kwôlo gay gay bi wo hen, bi môrji menea bô églis a, aña bi iyêliñ yirji men, iyêliñ Emen a men.

29 Bi bay kelê kwôlo hena kibi Emen a wôô réba subu dô kwôlê aña bi tô ka baa hen mô kôbe bôri.

30 Nijba, hena kwôni ré mô tôñ aña Emen né yêge sa kwôlê wôni biri na, bi kwo ré ñebu dô

kwôlê hen na, bi wôm jan aṅ bi toyiṅ kwôlo Emen yêge sari hen.

³¹ Kenbay pôn pôn kêm ka gasiṅ yernge derê kwôlo hena kibi Emen a hen, wô halij bîjé men, dôbji ibiyare bôrji a a men.

³² Kwôni woṅ ôbi derê kwôlo hena kibi Emen a bi wo hen na, ôbi na ôbi sa are bay ka Emen biri hen.

³³ Wôsa Emen na ôbi bô jalê dîba, na ôbi guseré kirij né.

Mega wo yi bô églis to bîjé ka yi gay a kêm hen na,

³⁴ bi yébé mô kibriji menen bô églis a wôsa dé wo bay ré iyêl ré, niṅba, bi bay ré dôbe sarji mega wo tôô to *Moyis na kôl hen iyônṅ.

³⁵ Hena bay ré gey engeré kwôlê wôni ba, bi bay sa engeriṅ kwôrṅêrji ira, wôsa bi iyore ré iyêl kwôlê bô églis a ba, yi tayre.

³⁶ Kwôlo Emen bi na, hena iyére tonje a ba? Men, sa na unéṅge kenbay punuṅge ba?

³⁷ Hena kwôni ré erem dîré na ôbi derê kwôlo hena kibi Emen a men, Tunu ré bôri a a men na, ôbi a henê mega wo kwôlo ené li bô magtubu a béṅge hen na, ré na tôô to Kelma.

³⁸ Hena kwôni ré kaṅ kwôlo en kôl hen na, tôre to cêgê Emen a kaṅêri men.

³⁹ Iyônṅ niṅ ba, yênen, bi doy ulê béré lénge men, ken jôriṅ bay ayê bôô iyêlê kibi kwôlo wo gay gay hen ré.

⁴⁰ Niṅba, bi are kêm lij naṅ kiniji men, naṅ tô gerérji a men.

15

Jê sé kampê wo Krist

¹ Yênen, Kwôlo Dôri wo na en derênge aṅ na ken dī bônge sara aṅ ken d̄ebij sa têrge a baa ya hen na, en hô jubu tô bônge sara.

² Hena kené d̄ubu sa têrge a tô Kwôlo Dôri a mega wo en kelênge hen na, ken uwôn gelê nij, réba ayê bôô wonge na ani ré tô.

³ Kwôlo na en kelênge hen na, na kwôlo bay na dôren men. Kwôlo bay na dôren wo dô d̄é megêri a na: na wo *Krist ma wô kibi têrij tona mega wo magtubu to Emen na kôlij hen iyôn.

⁴ Bay emni li sa wôô, subu tori menba, ôbi ji si kampê mega wo magtubu to Emen kôlij hen iyôn.

⁵ Ôbi si sa Piyêr men, cêgeri wori ba, si sa bay tôri ka môj kibi wôô a hen men.

⁶ Cêgeri wori ba, ôbi si sa bay tôri ka kwôni ka arew bay ka dap hen men. Bijé bay ka hen na, ka pôni a ma d̄iba, ka pôni kwône baa ya tô.

⁷ Cêgeri wori ba, ôbi si sa yêni *Jak a men, sa bay jé a kêmen a men.

⁸ Cêgê kêlog ba, ôbi si san a nôbi wo en yi mega bô dôrijare iyôn hen men.

⁹ Wôsa nôbi a na kwo d̄é perê bay jé a kêmen men, en nêmen wo bay ré ré uwôgen *ôbi jé ré a men, wôsa na en gelij tu églis to Emen gusij.

¹⁰ Nijba, na sa kibi bô derê wo Emen a, ené yij gawra kemnêṅ hen men, derê wo ôbi ben hen na, a mênij ré, en li jé d̄é bay jé bay ka hen kêmen men, na nôbi a lê jé bi wo hen né, nijba, na derê wo Emen a lê jé yen a hen.

11 Iyôn ba, Kwôlo Dôri bi wo hen na, hena ré na nôbi a derê lay, megên bay jé lay na, na ôbi, a na niné derênge hen men, na ôbi, a kené bi bônge sara men hen.

Jê sé kampê wona nabay gawré

12 Mega wo nini uwôl béré, Krist ré ji si kampê perê ßijé ka ma a menba, wô mi a ka pônî ka perênge a hen ré kôl jêê sé kampê ré najê ba?

13 A hena ßijé ka ma réé jê sé kampê ré ba, Krist kôba, ji si kampê ré men.

14 A hena Krist ré ji si kampê ré ba, ulê béré woni na ani ré men, ayê bôo wonge kôba, na ani ré a men.

15 A hena ré na tiri wo ßijé ka ma ré jê sé kampê ré ba, nîna bay benare gengîj sa Emen, wô wo nini kôl Emen né bi Krist ré ji si kampê.

16 Wôsa hena ßijé ka ma réé jê sé kampê ré ba, Krist kôba, na ji si kampê ré men,

17 hena Krist ré ji si kampê ré ba, ayê bôo wonge na ani ré men, ken baa bô têrij tonje a baa ya a men.

18 Men, ßijé ka ma tô Krist hen kôba, mênê nij a men.

19 Hena ré na wô merê tu gej wona sa terare a nà mera, aña nana ðij bôrna sa Krist na, bay a ßarêna gôlij ßijé ka sa terare a nà kêm.

20 Nijba, Emen bi Krist ji si kampê perê ßijé ka ma na tiri, aji ôbi a na gawra wo tumô wo ji si kampê perê ßijé ka ma a.

21 Na sa kibi gawra pôn a temare ré derij ßijé hen men, na sa kibi gawra pôn a ßijé réé jîj sij kampê hen men.

22 Na tô Adam a, ßijé kêm ré maḡ hen men, na tô Krist a, bay kêm réé môrij tu geḡ hen men.

23 Mega wo Emen a bé i i ba, a jê sé kampê naḡ kini kini hen iyôn na, ôbi bi Krist ji si tumôrji menba, kirija Krist a bulo hera na, ßijé ka na kari hen kôba, a jêji sé kampê men.

24 Sa to are kêm a kerê na, Krist a mênê emê iyére men, tunu to habij to ôm sa kirij hen men, to ôrij naḡ tôô to sa terare a nà, hen a men, dema ré bij Emen Iba ßijé emê iyére kôbri a tô.

25 Krist a emê iyére kwôy wo Emen a biri a gôlij sa bay bareri.

26 Temare a na hendi bare to cêgê kelôg to ôbi a mênêre.

27 Mega wo magtubu to Emen na kôl iyôn ba, Emen né day are kêm biri mô sara. Nijba, kwôlo kôl are kêm hen na, ay Emen woḡ ôbi bij Krist merê sa are kêm hen né.

28 Kirija Emen day are kêm bij Krist mô sara hen iyôn na, Kemari wo ôbi day are biri mô sara hen kôba a dôbê sari bij Emen aḡ bi Emen ré yij ôbi sa are kêm.

29 Ermêḡge sa ka bi bay liji batêm kibi ka ma hen ken gel, hen ba, bay a upé na mi bô a ba? Hena ré na tiri wo ßijé ka ma a jêji sé kampê ré ba, wô mi a bay ré bi bay liji batêm kibi ka ma hen ba?

30 A hen iyôn ba, wô mi a niné mô kibi temare kwôy kwôy ba?

31 Yênen, en mô kibi temare a kwôy kwôy aḡ na tiri wo yen yén hen iyôn tô Kelma wona na

wô kebrenge.

³² Hena ré na wô derê wo kurôngi yi a ené sêp nan ãiné ka Epês ka yi mega kurông iyôn hen ba, en uwôn mi bô ba? Hena ãiné ka ma hen ré jê sé kamjê ré ba, na emênge men, na yênge men, wô wo kiya na manje.

³³ Bi turnge lamênge ré, wôsa lê milpare nan ãiné ka habin na, mène hal wo dôri.

³⁴ Ermênge an ken ãi lê anga habin baa. Tayre rée dênge wô wo ãiné ka pôni perênge hen, hôn Emen né kwôy.

Yi ka ji si kamjê hen

³⁵ Nijnba, kwôni a engeré iyôn ba, Emen a bé ãiné ka ma a jê sé kamjê na iyen ba men, kirina bay ji si kamjê nin ba, yirji a gelin na iyen ba men?

³⁶ Kubra, ani ka ju ci hen, hena gusinniji ré uyê ré ba, a sé haji ba?

³⁷ Anja ju ci hen, a ré na mêere ba, anja ãangi kani ba hen na, na gusinniji bi wo hen, a jeré ci hen ãiba, na gurôri a jeré ci hen né.

³⁸ Emen a bé gusin anja gay gay bay ka hen, yi gurô wo bôri gey. An gusin gurô wo yôn yôn kôba, a sé na gurô bi wo hen.

³⁹ Kurôngi yi na, gelin kêm né: kwo gawra gelin gay men, kwo kurông gelin gay men, kwo ciré gelin gay men, kwo kuyê kôba, gelin gay a men.

⁴⁰ Anja derômaran a ya men, ka sa terare a nà kôba, ya men, ka derômaran a enné gelin gay men, ka sa terare a nà enné gelin gay a men.

⁴¹ Eɲné wo tare to tay gelij gay men, kwo geserê gelij gay men, kwo têbêɲne kôba, gelij gay men, têbêɲne to pôni kôba, eɲné gelij gay naɲ megêre.

⁴² A yé gelij hen iyôɲ hende to hen, kirija Emen a bé bɨné ka ma hen jê sé kamɲê. Kurôɲgi yi wo emij hen na, na kwo uyêy, nijba, kirija ji si kamɲê ba, na kwo uyêy ré nij yôd.

⁴³ Kirija yi gawra emij na, ôbi yi na aɲga habij, nijba, kirija Emen a sa biri jê sé kamɲê ba, ôbi a eɲné men, kirija bay emni ba, néri naɲ, nijba, kirija ji si kamɲê ba, néri ya.

⁴⁴ Na kurôɲgi yi a bay ré em, na kwo uyêy hen, nijba, kirija ji si kamɲê ba, na yi woɲ Tunu wôsa hena kurôɲgi yi ré ya ba, yi woɲ Tunu kôba, ya men.

⁴⁵ Na iyôɲ a ré lij bô magtubu to Emen a kôl iyôɲ ba: «Adam wo tumô na gawra wo mô tu geɲ.» Nijba, Adam wo cêgê ba, na Tunu to bɨj bɨné mô tu geɲ hen.

⁴⁶ Nijba, aɲga era tumô ba, na ka gengij sa Tunu ré, nijba, gengij na sa kurôɲgi yi gawra, aɲ ka gengij sa Tunu ba, era na cêgê.

⁴⁷ Gawra wo tumô ba, lij naɲ kumraɲ terare, nijba, kwo cêgê hena na derômaraɲ a.

⁴⁸ Bɨné ka mô sa terare a nà yi mega gawra wo na lij naɲ kulmaɲ terare iyôɲ men, ka derômaraɲ a ba, yi mega kwo hena derômaraɲ a iyôɲ men.

⁴⁹ Mega wo nana gelij naɲ gawra wo sa terare a na hen iyôɲ na, tôre cêgê ba, na gelij naɲ kwo

derômaraj a hen iyôn men.

⁵⁰ Yênen, en kelênge kwôlê bi wo hen iyôn wôsa kurônggi yi naj kwôbe a upé *emê iyére to Emen ré, men kurônggi yi wo uyê hen a merê naj kwo a uyê ré hen yôd ré men.

⁵¹ Toyênge, na kelênge kwôlo yi kini uwôbêri a hen, na manje kêm né, nijba, yerna wo ôli hen a sa belij kwo kôrbi.

⁵² Are bay ka hen, a sa na mega tum to li gemes iyôn, kirijna burunju to cêgê kelôg a emê, kirijna hende a emê na, bijné ka ma a jê sé kamjê naj yirji wo a ma ré hen men, nabay kôba, yerna a belij kwo kôrbi men.

⁵³ Wôsa yi wo uyêy hen, a belij yé kwo a uyê ré hen men, yi wo ma hen a belij kwo a ma ré hen men.

⁵⁴ Kirijna yi bi wo hen a bilij hen iyôn nij na, kwôlo na lij bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba: «Joor a ayij sa temare a nij» hen ariri a lij.

⁵⁵ «Hum! temare, néé woré bi yôn nij ba? Menarê yôn nij ba?»

⁵⁶ Mena temare ba, na têrij men, na tôô to *Moyis a bij têrij néére men.

⁵⁷ Na lij Emen wo bi nana ay joor hen dosé, wô sa kibi anja Jêsu Krist Kelma wona li hen.

⁵⁸ Mega wo hen iyôn nij na, yênen kapê, dèbênge geraj sa têrjê a dîba, ken dî kwôni lênge ken herij né men, lênge jé wo Kelma naj kununje kununje aj ken hôn mega wo jé wo kené li bij Kelma hen na, ré yé senje ré.

16

Wôgê are ka gengij sa yênerna

¹ Kwôlo gengij sa wôgê are wô bijé ka Emen ka Jérusalêm a na, kenbay kôba, ken li mega wo na en ayij tô bij églis to bô emê wo Galati a hen iyôn men.

² Naj demas demas na, i i ba ay kibi ari upéri dī gay aṅ bi na sa saaren dema kené wôge tô ré.

³ Kirija na sa na, bijé ka ken tôrji hen na, na sa biji magtubu kôbriji a aṅ bay a ôrij naj aṅga wôgê kaṅge bay ka hen Jérusalêm a.

⁴ Hena ré yi wo nôbi naj yen ené ô ba, bay a erê naj en.

Aṅga Pol genge dīré lê

⁵ Na sé si bô emê wo Maséduwan aṅ na bij upéṅge hen ya, wôsa en erem ené sé si ya.

⁶ Dô ré ba, na wulê sem naj ken, môn ené mô kwôy kibi kelanê a iyôn, aṅ kenbay a ben geré dema ené erê ta tô.

⁷ Wôsa en gey geléṅge iyôn aṅ erê ta mera ré, nijba, hena Kelma ré gey ba, na wulê sem naj ken.

⁸ Na merê Epês a kwôy sa *Pantékwôt a.

⁹ Bi wo bay baren kwône haji hen, kôba, en uwôn kirij lij jé wo yi are.

¹⁰ Hena Timoté ré bij upéṅge ba, ken li naj dī bi mô naj suné perêṅge a ré, wôsa ôbi kôba, li jé wo Kelma mega nôbi iyôn men.

¹¹ Bi kwôni tôrjêri ré, nijba, ken li naj dī bi ô kergare tori hende to hen naj bô jalê aṅ bi hera upen, wôsa en mô gemji.

12 Kwôlo gengij sa yêni Apolôs na, en kôli kwôy kwôy ré ô unênge na yênerna, nijba, ôbi gey erê haw hen né tô, nijba, kirijna ôbi uwôn geré ba, a erê gelênge tô.

Gerjé tô to Pol ay biji na dosé to ôbi liji

13 Merênge tu gerj men, débênge gerañ tô ayê bôo wonge a men, débênge ibiyare a men dîba, ken hare ré.

14 Lênge are kê m nañ baliyare.

15 Ken hôn mega wo Êstêpanus nañ bijné ka iyére tori a, a na bay ayê bôo ka tumô ka bô emê wo Akay a men, bay ay yirji lij jé wô bijné ka Emen a men. Yênen, en uwôlênge bi kené dôbe sarngge bijn bijné

16 bay ka iyônggi hen men, kené dôbe sarngge bijn megêrji kê m ka li jé nañ ci hen a men.

17 Yen dôren gañ wô sa si Êstêpanus nañ Pôrtunatus nañ Akaykus. Wôsa bay li anga kené lê ben hen nij.

18 Men, bay bi tunun uwo yen a men, tununge kenbay kôba, uwo yerngge a a men. Bijné bay ka iyônggi hen na, nê m dené.

19 Églis to bô emê wo Asi a lênge dosé men, Akilas nañ Prisil men, bijné ka Emen ka dañ bô iyére toji a kê m hen lênge dosé nañ hini Kelma.

20 Bay ayê bôo kê m lênge dosé men, kenbay kôba, ken berij yerngge a añ ken lij dosé a men.

21 Nôbi Pol a lê kwôli dosé hende to hen nañ kôben.

22 Hena kwôni ré pur Kelma ré ba, ken dageri perêrngge a añ. Bi Kelma wona hera.

23 Bi bô derê wo Kelma Jêsu baa nañ ken.

²⁴ En perênge kê m nap hini Jêsu Krist.

Kimré
Kimré: Magtubu tôô toj bîpare to kôrbi New
Testament

copyright © 2007 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kimré

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 7 May 2025 from source files
dated 7 May 2025

9dff176-4e78-52cc-9acd-204efe85cf84